

PN-II-ID-PCE-2011-3-0249

RELEVANȚA EVOLUȚIEI CONCEPTULUI DE FAMILIE ASUPRA ORDINII SUCCESORALE ÎN MOȘTENIREA LEGALĂ – INVESTIGAȚIE SOCIO-JURIDICĂ, RELIGIOASĂ ȘI FILOSOFICĂ

director de proiect: Mircea-Dan BOB

RAPORT ȘTIINȚIFIC

Lunile 4-15 (ianuarie-decembrie 2011) ale proiectului au fost destinate, în conformitate cu planul stabilit:

- achizițiilor necesare documentării (A)
- completarea echipei de cercetare (B)
- atingerii Obiectivului nr. 1 și, parțial, a Obiectivului nr. 2 din planul de cercetare propus (C)
- diseminării rezultatelor cercetării (D).

(A) Pentru documentare, s-au făcut abonamente la revistele franceze *La semaine juridique – édition Notarielle et immobilière* și *Droit de la famille*, la revista elvețiană *Revue de droit privé et fiscal du patrimoine* și la revista italiană *Famigli, persone e successioni*, respectiv la baza de date franceză *Lextenso*. Pentru lucru, s-a achiziționat un notebook, așa cum se prevăzuse în program. Documentarea fiind centrată în această primă parte a proiectului în principal de descifrarea realității românești, stagiile de documentare în străinătate au fost reportate pentru anul următor. În perioada 6-7 iunie 2012, directorul de proiect s-a deplasat la București, unde a cercetat Arhiva de dosare succesoriale a Camerei Notarilor Publici din Capitală.

(A^{bis}) Gestionarea paginii internet a proiectului: http://dreptroman.ro/?page_id=229 se intenționa a fi dată în sarcina studentului masterand prevăzut la poziția liberă din proiect. Având în vedere că până în august 2012 nu găsisem încă o persoană corespunzătoare ca aptitudini și preocupări în acest scop, directorul de proiect a continuat să se ocupe de aceasta. Ca urmare, la sfârșitul lunii menționate am conceput un nou site internet în cadrul căruia am găzduit pagina proiectului: http://dreptroman.ro/?page_id=632. Aici pot fi vizualizate public, în acces liber și ordonate pe categorii și cronologic toate activitățile desfășurate în cadrul proiectului de cercetare.

(B) Echipa de cercetare a fost completată prin scoaterea la concurs a postului de referent în cadrul proiectului, destinat unui masterand ce să fie sprijinit astfel în formarea sa ca cercetător. Anunțul concursului a fost publicat la începutul lunii octombrie 2012, concursul având loc pe data de 26 octombrie 2012. S-au prezentat doi candidați, reușită fiind declarată d-ra. Irina Bardoczi, studentă la masterul francofon *Droit privé comparé* al Facultății de Drept din Cluj-Napoca. Domnia sa a fost plecată semestrul trecut în mobilitate Erasmus la Université Lyon III, unde intenționează să se întoarcă din vara anului 2013 pentru a se înscrie la doctorat. Ca urmare, a fost angajată pe o perioadă de șase luni, începând cu 1 noiembrie 2012, urmând să-și finalizeze lucrarea de dizertație din ceea va cerceta în cadrul prezentului proiect. În lunile octombrie-noiembrie a și efectuat deja o muncă extensivă de documentare în folosul proiectului, în bibliotecile din Cluj-Napoca.

(C) Primul obiectiv de cercetare l-am divizat în etape: (obiectiv 1.a) analiza tradiției relațiilor de familie în societatea românească de sec. XIX și început de sec. XX, ținând seama de factorii sociologici și de influența religiei. Ca urmare, am urmărit (obiectiv 1.b) să măsurăm în juridic eficiența unei legislații ce a fost masiv împrumutată pe baza unui program întemeiat politic pe concepțiile filosofice derivate din iluminism, și, (obiectiv 1.c) să încercăm a-i aprecia și explica împământenirea. În fine, am cercetat (obiectiv 1.d) ce model familial se preconiza în proiectele de reformă din perioada interbelică?

Obiectivul secund de cercetare viza studierea impactului reformelor din 1944 și 1954 asupra regimului familiei și succesiunii legale.

Obiectivul 1.a a fost atins prin studiul publicat de prof.dr. Ioan Chirilă în nr. 2/2011 al revistei *Studia UBB, series Iurisprudentia* (<http://studia.law.ubbcluj.ro/articol.php?articollid=496>), publicație indexată BDI. Sub titlul *Căsătoria și elementele de drept succesoral în legislația bisericească*, cercetătorul s-a bazat pe înțelegerea familiei ca o realitate sociologică în care converg diverse elemente de ordin juridic, religios și filosofic. Mariajul este astfel abordat dintr-o perspectivă dublă: ca Taină a Bisericii și ca contract juridic. Din punctul de vedere teologic, căsătoria este un Mister ce generează unitatea plenară a ființei umane, în timp ce din punctul de vedere juridic căsătoria este mai ales un contract condiționat de diferite criterii și cu numeroase consecințe. Astfel, studiul explorează maniera în care s-a realizat în trecut și în care ar fi posibilă în prezent amestecarea principiilor juridice și ecleziastice într-o legislație unică asupra căsătoriei și vieții de familie.

Obiectivele 1.b-c și 2 au fost atinse prin acceptarea pentru publicare a trei studii:

- unul de către d-na. conf.dr. Emese Florian, în nr. 4/2012 al aceleiași publicații (numărul va apare pe data de 15 decembrie 2012), a studiului ce poartă titlul *Evoluția reglementărilor privind relațiile de la familie: de la familia autoritară, la familia asociativă* (<http://studia.law.ubbcluj.ro/articol.php?articollid=482>). Familia, văzută prin prisma reglementărilor ce o consacră ca unul din pilonii tradiționali ai ordinii juridice, din momentul trecerii sale din jurisdicția ecleziastică în cea etatică și până azi, poate fi rezumată și, în bună măsură, explicată, în parametrii apariției, ascensiunii și afirmării principiului egalității în drepturi în interiorul grupului familial: în relațiile dintre soți, în relațiile dintre părinți, între copiii din căsătorie și cei din afara căsătoriei. Familia tradițională, cea descrisă de prevederile Codului civil român de la 1864, de mult nu se mai regăsește în prescripțiile legale. După intermezzo-ul, oarecum cenușiu (dar stabil) al episodului proletar din existența sa juridică, vegheată din anul 1954, de prevederile Codului familiei, familia contemporană, receptând evoluții înrudite mai mult sau mai puțin recente, coordonată, începând cu data de 1 octombrie 2011 de prevederile Codului civil din 2009, Cartea a II-a, „Despre familie”, tinde să devină un termen generic desemnând un grup de persoane unite, cu sau fără legământ public, prin comunitate de viață, o formațiune socială în care fiecare – soț, soție, copil – este egalul celuilalt, în consecință este structural incompatibilă cu ierarhizări și, implicit, cu restricții-inderdicții care să stânjenească manifestarea autonomiei fiecăruia în parte. În opinia cercetătoarei, suspiciunea obsesivă față că orice diferențiere ca purtând germenii inegalității naște generalizări neverosimile de statut, de rol etc., pierzând din vedere un fapt esențial: familia însăși este simbol al complementarității diferențelor: între cei căsătoriți și cei necăsătoriți, între sexe, între generații.

- venind în întâmpinarea faptului că problemele de drept internațional privat sunt insuficient reflectate în jurisprudența noastră din sec. XIX și din prima jumătate a sec. XX, d-na. Alina Oprea a lucrat în avans față de misiunea domniei sale în proiectul de cercetare, înaintând pentru publicare studiul cu titlul *Despre recunoașterea statutului matrimonial dobândit în străinătate și protecția europeană a dreptului la viață familială*. Materialul este acceptat pentru publicare în nr. 4/2012 al *Studiei UBB, series Iurisprudentia* (<http://studia.law.ubbcluj.ro/articol.php?articollid=482>). În cuprins, se arată cum conflictele de legi în materia căsătoriei și regulile de recunoaștere a statutului matrimonial dobândit în străinătate sunt sursa unor inconveniente serioase pentru persoanele interesate. Generate de diferențele profunde dintre legislațiile materiale incidente, ce reflectă de altfel concepții mai mult sau mai puțin sacre cu privire la instituția căsătoriei, acestea ar putea fi atenuate în timp, sub influența legislației europene. Prin trecerea în revistă și analizarea jurisprudenței pertinente, cercetătoarea

